

ת"פ 14739/03/14 - טל אברמזון נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בקריות

ת"פ 14739-03-14 פרקליטות מחוז חיפה נ' אברמזון(עציר)
תיק חיצוני: 1476-14-__ - __

בפני	כב' השופט מוחמד עלי
המבקש	טל אברמזון
נגד	
המשיבה	מדינת ישראל

החלטה

1. בגדרי הבקשה שבפניי, המוגשת בהתאם לסע' 23 לחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006 (להלן: **החוק** או **חוק הגנה על הציבור**), מבוקש כי בית המשפט יעיין מחדש בהחלטתו מיום 17.6.2014, בה ניתן צו פיקוח לפי החוק, ולהורות על ביטול הצו, לאחר שתינתן הוראה על עריכת בדיקה פסיכיאטרית שתבחן את יכולת המבקש להבין את מהות ההליך, תנאי הפיקוח וחובתו לציית להם.

2. ביום 17.6.2014, בעקבות בקשה שהגישה המשיבה לפי סע' 12 לחוק, ניתן צו פיקוח ומעקב למשך שלוש שנים בתנאים שנקבעו בהחלטה, שכוללים בין היתר: שיתוף פעולה עם קצין הפיקוח; חיוב המבקש לקיים מפגשים עם קצין הפיקוח והגעה למרכז להערכת מסוכנות; איסור צריכת סמים; וקבלת אישור קצין הפיקוח למקום העבודה.

3. בבקשתו הנוכחית טוען הסנגור כי יומיים לאחר מתן ההחלטה אושפז המבקש, שברקע סובל מבעיות נפשיות, במרכז לבריאות הנפש, ובבדיקה שנערכה לו, שתוצאותיה צורפו לבקשה, אובחן כשרוי במצב קטטוני וכי קיימת אצלו פעילות הלוציניטרית. עד למועד הדיון בבקשה היה המבקש מאושפז. במצב דברים זה, טוען הסנגור, יש חשש שהמבקש אינו מבין את מהות ההליך ואת תנאי הפיקוח שהוטלו עליו, ומבקש כי בית המשפט יורה על קבלת חוות דעת פסיכיאטרית שתבחן זאת, ולאחר מכן, ובהתאם לתוצאות חוות דעת, להורות על ביטול הצו.

4. המשיבה מתנגדת לבקשה וטוענת בין היתר כי המבקש על ידי הסנגור עומד בניגוד לתכליתו של החוק, כי הערכת המסוכנות התייחסה למצבו הנפשי של המבקש, כי אין מקור חוקי למתן הוראה לעריכת חוות דעת כמבוקש, וכי היענות לבקשה יוצר מעמסה מיותרת, שכן הדבר מצריך מעקב מתמיד אחר מצבו של

המבקש ומתן החלטות בהתאם.

5. לאחר שהאזנתי לטענות הצדדים ועיינתי בבקשה ושבתתי ועיינתי בהחלטתי הקודמות בגדרה ניתן הצו ובמסמכים שצורפו לה, אני סבור כי דין הבקשה להידחות. הן לגבי קבלת חוות דעת פסיכיאטרית והן לגוף הדברים. אפרט.

6. עוד בדיון בבקשה לפי סע' 12 לחוק, העלה ב"כ המבקש טענה לפיה אין לקיים דיון כל עוד לא תונח בפני בית המשפט חוות דעת שבה יוברר אם המשיב מסוגל להבין את ההליך הננקט נגדו. שורש הטענה היה בכך שהמבקש סובל ממחלת נפש. בהחלטתי מיום 17.6.2014, דחיתי את בקשת הסנגור וציינתי כי **"לא הובאו בפני ראיות ונתונים שיש בהם כדי להצביע על כך ש[המבקש] אינו מסוגל להבין אף ברמה בסיסית את התנאים שיוטלו עליו או את הוראות בית המשפט ולציית להם [...]. המשיב נידון לא מזמן [...]. במסגרת הסדר טיעון אליו הגיעו הצדדים שכלל הטלת מאסר בפועל וכן מאסר על תנאי. בהליך הפלילי לא נטען כלל כי המשיב אינו מסוגל לעמוד לדין או כי אינו מסוגל להבין את ההליך המשפטי. הסדר הטיעון והעונשים שהוטלו בגדרו מלמדים אחרת"**.

7. ב"כ המבקש טוען כי כעת, בשונה מהמצב עת ניתן הצו, הונחה בפני בית המשפט תשתית ראיתית המצדיקה בחינת מצבו הנפשי מחדש לרבות השאלה הם הוא מסוגל להבין את ההליך שננקט נגדו לרבות תנאי הפיקוח שהוטלו, ולמצער מתן הוראה לקבלת חוות דעת פסיכיאטרית שתבחן שאלות אלה. אלא שמעבר לתשתית הראיתית לגבי מצבו הנפשי של המבקש, נימוקים לגוף העניין מחייבים דחיית הבקשה.

8. הסנגור לא הצביע על מקור נורמטיבי שבגדרו ניתן לבחון את שאלת כשירותו של המבקש - כשאלה מקדמית ונפרדת - להבין את תנאי הפיקוח שהוטלו עליו ולהבין את חובתו לקיים את הצו, וכנגזרת מכך להביא ראיות ובכלל זה חוות דעת להוכחת מצבו הנפשי.

דומה כי אין בהוראת סע' 12(ה) לחוק, הקובעת כי **"הוציא בית המשפט צו פיקוח, יודיע לעבריין המין כי הוא מצוי בפיקוח ובמעקב, ויסביר לעבריין המין את משמעות הצו ואת תנאיו, לרבות את חובתו לשתף פעולה עם קצין פיקוח"**, כדי לשמש מקור המאפשר בחינת שאלת הכשירות. המדובר בהוראה הקובעת כי על בית המשפט להודיע דבר מתן החלטתו ומבטאת את העקרון כי צו יינתן במעמד המבקש ובנוכחותו. בין כך לבין בחינת שאלת הכשירות אין ולא כלום.

מנגד, סע' 15 לחוק טיפולי בחולי נפש, התשנ"א - 1991 (להלן: **חוק טיפול בחולי נפש**), על סעיפי המשנה שבו, דן במצב בו "הועמד נאשם לדין פלילי", וברי מלשונו כי הוא מכוון את עצמו לשאלת אי-הכשירות (המהותית והדיונית) של נאשם לעמוד לדין פלילי (השוו גם סע' 19 לחוק הסעד (טיפול במפגרים), תשכ"ט-1969). הליך לפי חוק ההגנה על הציבור, אינו מצב בו "הועמד נאשם לדין פלילי". יש לקרוא את

המלים כפשוטם ואין מקום לקבוע כי סע' 15 לחוק טיפול בחולי נפש חל גם על הליך שבמהותו אינו בירור האשמה (על מגוון היבטיה) וקביעת האשם.

בהקשר זה ניתן להפנות גם לסע' 17 לחוק טיפול בחולי נפש, אשר מסמיך את בית המשפט להורות על שליחת חשוד - שטרם הוגש כתב אישום נגדו - לבדיקה כדי להעריך אם הוא כשיר לעמוד לדין. גם בדיקה זו, הגם שנעשית לפני הגשת כתב אישום, מיועדת לבדוק אם הנאשם הפוטינציאלי כשיר לעמוד לדין לצרכי סע' 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **חסד"פ**), כלומר כדי להקדים בחינת שאלת הכשירות למקרה ויוגש כתב אישום.

כדי להשלים את התמונה נציין כי סע' 170 לחסד"פ דן בנפקות הקביעה כי אדם אינו מסוגל לעמוד לדין והתוצאה הנובעת מכך.

9. למסקנה לפיה אין מקום לדון בשאלת הכשירות לעמוד לדין (ובהקשר שלנו רלוונטית הכשירות הדיונית) אלא רק במסגרת ההליך העיקרי, קרי בהליך בירור אשמת הנאשם, הגיון רב. ליבת ההליך הפלילי היא קביעת אחריות הנאשם לביצוע העבירה, בין אם במישור הבירור העובדתי ובין אם בשאלה אם ניתן להעמידו לדין מפאת מחלת נפש שפגעה ברוחו וגרמה לכך שלא יהיה אחראי למעשיו, או שבשעת ניהול המשפט הפלילי אינו יכול להבין, ולו באופן בסיסי, את ההליך המשפטי ותוצאותיו. העיקר הוא שאלת האחריות בדין, ויתר ההליכים הם במעגלים העוטפים את שאלת בירור האשמה והם מכשירים נלווים. כך היא למשל הבקשה למעצר עד תום ההליכים וכך היא הבקשה לפי סע' 12 לחוק, כל בקשה ויעודה ותפקידה. הליכים אלה נועדו בין היתר להגן על מספר אינטרסים תוך איזון בין האינטרס הציבורי לבין זכויות הנאשם שהועמד לדין או שהורשע בדין, ומבחינה זו הם נלווים להליך העיקרי ומשמשים כלי עזר. מכאן שהדיון בשאלת הכשירות לעמוד לדין נעשית במסגרת התיק העיקרי ולא בהליכים הנלווים, דוגמת הבקשה למעצר עד תום ההליכים, ראו והשוו: בש"פ 509/12 **מדינת ישראל נ' פלוני** (פורסם בנבו), [17.4.2012], פסקה 16.

10. אין משמעות הדברים כי למצבו הנפשי של נאשם אין חשיבות באותם הליכים נלווים להליך הפלילי. הנפוץ הוא. המצב הנפשי הוא נתון חשוב ומשמעותי, אך נפקותו אינה בקביעת הכשירות לקיום אותו ההליך כלפי הנאשם, אלא בשאלות אחרות הנוגעות בעיקר לאיזון שיש לערוך ולאופן שיש להחזיק במעצר או לטפל בנאשם. לדוגמה: סע' 16 לחסד"פ שמסמיך את בית המשפט להורות על אשפוז עצור בבית חולים באגף מתאים לאחר שהונחו בפניו נתונים לגבי מצבו הנפשי. ברי כי מטרת הסעיף להבטיח טיפול בעצור, או להגן עליו מפני עצמו, או להגן על עצורים אחרים מפניו ואין מטרתו בחינת שאלת הכשירות. ראו בש"פ 92/00 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(4) 240, 257 (2000).

11. גם בהליך לפי חוק הגנה על ציבור יש חשיבות רבה למצבו הנפשי של הנאשם. הדבר מוצא ביטוי בעיקר בגיבושה של הערכת המסוכנות אשר כידוע, לה משקל משמעותי למתן צו הפיקוח ולעיצוב תנאיו, אך לא רק, שכן המצב הנפשי הוא נתון שעל בית המשפט לשקול כדי לקבוע את תנאי הפיקוח.

ברי כי ברוב המקרים מצבו הנפשי של הנאשם, קיומה של מחלת נפש ואופיה משליך על הערכת המסוכנות ועל תנאי הפיקוח שבית המשפט מוסמך להטיל. מכאן אנו מוצאים כי בכללים האתיים והמקצועיים לעריכת הערכת מסוכנות בעבריינות מין (הכללים המנחים את מערכי המסוכנות) קיימים הוראות מפורשות לבחינת מצבו הנפשי של הנבדק. בסעיף 5 לפרק 3 לכללים נקבע כי "**בעת ביצוע הערכת המסוכנות יש לנהוג על פי הכללים הבאים: (א) במידה שמעריך המסוכנות סבור כי יש להפנות נבדק גם לבדיקה פסיכיאטרית טרם מתן חוות הדעת יפנה אותו על פי שיקול דעתו לרופא פסיכיאטר**". במקרה שלפנינו הערכת מסוכנות לא התעלמה מקיומה של מחלת נפש. בפרק "בדיקות קודמות", בעמ' 4 להערכת המסוכנות, הובאו נתונים לגבי מחלת הנפש ולגבי אשפוז קודם של המבקש בבית חולים. מעריכת המסוכנות היתה ערה למצב הנפשי אך לא ציינה כי המבקש אינו מבין או אינו מסוגל להבין את הסיטואציה בה הוא נמצא, וניתן לומר כי הדברים גם עולים מתוכן הערכת המסוכנות.

12. מאחר ואני סבור כי אין מקום לבחון בגדרי הליך זה את השאלה אם המבקש "מסוגל לעמוד לדין" (במובן ההליך לפי חוק ההגנה), איני רואה מקום להפנות את המבקש לבדיקה פסיכיאטרית שתבחן את שאלת כשירותו, משום שלחוות הדעת, גם אם ייקבע בה כי הנאשם אינו מבין את ההליך שננקט נגדו או שאינו מבין את התנאים שהוטלו עליו בשל מצבו, אין כל תכלית.

13. צו הפיקוח ניתן בדרך כלל לתקופה ארוכה, במקרה שבפנינו ניתן לתקופה של 3 שנים. במהלך חיי הצו יכולים להיות שינויים כאלה ואחרים אצל המפוקח, ובכלל זה בתנאים הפיזיים ובמצבו הנפשי והמנטלי. לקצין הפיקוח, שבידיו סמכויות שניתנו לו על ידי בית המשפט, שיקול דעת בהפעלת הסמכויות בשים לב לשינויים שיכולים להתרחש. קיומן של סמכויות בידי קצין הפיקוח אין משמעותו חובה להפעילן כל הזמן, בכל תנאי ובכל מצב. אופן הפעלת הסמכויות, המידה והעיתוי בהם תופעלה הם חלק משיקול דעת קצין הפיקוח. כביטוי לשיקול הדעת הרחב שניתן לקצין הפיקוח, ניתן להפנות לאפשרות כי קצין הפיקוח לא ידווח על הפרת תנאי הפיקוח אם ההפרה היא קלת ערך (סע' 15 לחוק).

14. במקרה שלפנינו, אין מחלוקת כי המבקש מאושפז בבית חולים בשל מצב נפשי. לאור האבחנה כי הוא מצוי במצב קטטוני ניתן להסיק שמצבו כלל לא פשוט. מובן כי בתנאים אלה אין זה סביר כי קצין הפיקוח ידרוש קיום תנאי הפיקוח (ולא נטען כי הוא עשה כן), וברי כי תנאי הפיקוח יושעו לשעה עד שיתאפשר ביצוע פיקוח וקיום התנאים יהיה אפשרי ואפקטיבי. הדברים יפים גם למקרה בו ישתחרר המבקש מאשפוז ומצבו הנפשי יוותר כזה שאינו מאפשר לו לתקשר עם סביבתו.

איני שותף לחשש שמובע על ידי הסנגור כי חוסר ההבנה הקיים אצל המבקש, יגרום לכך שהוא ימצא כמי שמפר את תנאי הפיקוח. כפי שצוין לעיל סמכויות הפיקוח צריכות להיות מופעלות באופן תואם-נסיבות תוך התחשבות בנתונים קיימים ובשינויים מעת לעת. חשוב מכך - גם אם יקרה מצב בו המבקש יפר את תנאי הפיקוח מאחר ולאור מצבו הנפשי אין הוא מודע להם ואינו מסוגל לדעת את הפסול שבהפרתם, הרי בהתקיים התנאים לכך, תעמוד למבקש ההגנה המתאימה ויוכל ליהנות מסייג לאחריות פלילית אם יועמד לדין בשל כך.

15. משמעות קבלת בקשת הסנגור (בהנחה כי המבקש אכן אינו מבין את משמעות ההליך) היא שחרור המבקש - שנקבע כי נשקפת ממנו מסוכנות מינית - מכבלי הפיקוח, והותרתו ללא כל פיקוח וללא כל מגבלות. מצב דברים זה יוצר סיכון לציבור שחוק ההגנה על הציבור בא למנוע. אכן, על האמצעים שיש לנקוט כדי להגן על הציבור להיות מידתיים, יש לצמצם את הפגיעה בעברייני המין מעבר למידה הנדרשת, ויש לערוך איזון בין השיקולים. איזון זה נערך כבר בהחלטה במסגרתה ניתן הצו.

זאת עוד, קבלת המתווה שמציע הסנגור, מחייבת עריכת בדיקה תקופתית לגבי מצבו הנפשי של המבקש, כדי להעריך כל פעם מחדש אם חל שיפור במצבו ואם מתגלה אצלו תובנה לגבי המגבלות והתנאים שהוטלו עליו. דומה שלא לכך נתכוון חוק ההגנה ואין זו התכלית בהסדרי הפיקוח שנקבעו בו, אשר נועדו ליצור מנגנוני פיקוח לתקופה ארוכה תוך מתן סמכויות רחבות כדי לאפשר קיום פיקוח שוטף באופן יעיל ואפקטיבי.

16. לאור הדברים שהובאו לעיל, אני מחליט לדחות את הבקשה.

המזכירות תשלח את ההחלטה לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, י"א אב תשע"ד, 07 אוגוסט 2014, בהעדר הצדדים.